

ศิลปากร

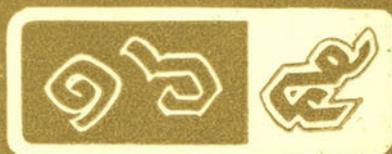
นิตยสารรายสัปดาห์ของกรมศิลปากร

ปีที่ ๑๖

เล่ม ๕

มกราคม

พ.ศ. ๒๕๑๖

สารบัญ

ด้วยอภิธานขนากการ

จาก

นิตยสาร ศิลปการ

ปีที่ ๑๖ เล่ม ๕

มกราคม

๒๕๑๖

๑. สาส์นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ... ..สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ
... ..และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กรมพระยาฯ หน้า ๑
๒. จดหมายรายงานการเสด็จไปดูกิจการต่าง ๆ ในแหลมมลายูและประเทศพม่า
เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ อธิบดีกรมโยธาธิการ กราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่
นางเธอฯ พันธุวงศ์วรวงศ์ ผู้แทนผู้บัญชาการทั่วไป ,, ๓๒
๓. Restauration de Panom Rung ... ..Pierre Pichard ,, ๖๑
การซ่อมปราสาทพนมรุ้ง ... .. อูไรศรี วรสระริน แปล ,, ๖๕
๔. คำอ่านจารึกบนฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร อักษรขอม
ภาษาบาลี ได้มาจากวัดคูยาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
... ..ประสาร บุญประคอง ,, ๖๕
๕. ตัวเลขไทยมีมาแต่เมื่อไร ... .. ก่องแก้ว วีระประจักษ์ ,, ๗๔
๖. พิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๕
... ..ทรงสรรค์ นิลกำแหง ,, ๗๗
๗. ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม ... ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทสวัสดิ์ ศิษย์กุล ,, ๑๐๐

SILPĀKON

Vol. 16

January, 1973

No. 5

CONTENTS

1. "San Somdet" (Letters Between Their Late Royal Highnesses Prince Naris and Prince Damrong)	Page	1
2. Report on Official Tour in the Malaya Peninsula and Burma, Letters from Prince Naris to Prince Bhanupandhuwongsavoradej	„	32
3. Restauration de Panom Rung par Pierre Pichard	„	61
Translated into Thai by Uraisri Vorasarin	„	65
4. Reading and Explanation of Pali Inscription in Khom Characters at the Base of Buddha Image Subduing Mara, from Wat Ku Yang, Tambon Nai Muang, Amphoe Muang, Changwat Kampangpet by Prasarn Boonprakong	„	69
5. When did Thai Numerical Letters Begin? by Kongkaew Viraprajak	„	74
6. An Inauguration Ceremony of the Building of National Museum, Khon Kaen, on December 20, 1972 by Songsarn Nilkamhaeng	„	77
7. Brahminism in Khom Kingdom by Professor M.C. Subhadradis Diskul	„	100

ตัวเลขไทยมีมาแต่เมื่อไร

ของ

ก่องแก้ว วีระประจักษ์

ตัวเลขของไทยมีมาแต่เมื่อไร คำถามนี้ตอบได้โดยไม่ต้องคิดว่า มีมาพร้อมกับตัวหนังสือไทย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ต้งตั้งปัญหาอันถามขึ้นใหม่ว่าตัวหนังสือไทยมีมาแต่เมื่อไร จากหลักฐานทางจารึกเป็นที่ยอมรับกันว่า อักษรรุ่นแรกที่ปรากฏในดินแดนอันเป็นที่ตั้งประเทศไทยปัจจุบันนี้ เป็นอักษรที่มีรูปลักษณะเดียวกับอักษรของประเทศอินเดียในสมัยปัลลวะ^๑ ประมาณระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๙ - ๑๑ รูปอักษรยุคนั้นมีปรากฏในศิลาจารึกที่พบ ณ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เช่น จารึก เขมรุมมา เมืองนครปฐม จารึกที่ถ้ำฤๅษีเขาสูง เมืองราชบุรี ศิลาจารึกเขาพระนารายณ์ เมืองตะกั่วป่า เป็นต้น เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่จารึกเหล่านั้นชำรุดมากทั้งไม่เหลือข้อความที่เป็นตัวเลขให้ปรากฏเลยแม้แต่แห่งเดียว มีบางแห่งบอกจำนวนสังขยา แต่สกตด้วยตัวอักษร ทั้งนี้มิใช่ว่าจะไม่มีเลขเขียนตัวเลขกันหากแต่หลักฐานชำรุดสูญหายเสีย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า ตัวเลขที่ใช้กันในยุคนั้นน่าจะมีรูปลักษณะเช่นเดียวกับเลขที่ใช้กันอยู่ในประเทศอินเดียสมัยปัลลวะอย่างแน่นอน ฉะนั้น การพิจารณาต่อไปก็ต้องหันมาหาจารึกหลักอื่นซึ่งมีตัวเลขปรากฏอยู่ เท่าที่ได้ค้นคว้ามาแล้วพอจะสรุปข้อสันนิษฐานได้ว่า ตัวเลขที่เขียนกันเมื่อประมาณระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๘ นั้น ปรากฏในจารึกที่จารเป็นตัวอักษรขอม (โบราณ) ภาษาสังสกฤต ซึ่งพบมากในแถบภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ของประเทศไทย เช่น จารึกหลักที่ ๑๑๗ พบที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒ จารึกหลักที่ ๑๑๙ พบที่จังหวัดสุรินทร์^๓ จารึกหลักที่ ๑๙, ๒๑ พบที่จังหวัดลพบุรี^๔ จารึกหลักที่ ๓๕ พบที่จังหวัดนครสวรรค์^๕ เป็นต้น การเขียนตัวเลขในต่อนั้นยังมีรูปลักษณะและวิธีการผสมตัวแบบอินเดียอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

^๑ เซเดส์, ฮอร์ซ, ตำนานอักษรไทย. (พระนคร: โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๔)

^{๒, ๓} ศิลาจารึก, ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๔, (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนาครรัฐมนตรี, ๒๕๑๓)

^๔ ศิลาจารึก, ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๒, (พระนคร: กรมศิลปากร, ๒๕๐๔.)

^๕ ศิลาจารึก, ประชุมศิลาจารึกภาคที่ ๓, (พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนาครรัฐมนตรี, ๒๕๐๘)

๑๗๖๐๐๖ ๖

๑
๒
๓
๔
๕
๖
๗
๘
๙
๑๐

สมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๘-๑๙

๑ , ๑
๒
๓
๔ , ๕ , ๕
๖ , ๖ , ๖
๗ , ๗
๘ , ๘
๙ , ๙

อักษรในจารึกกลุ่มที่พบทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นี้เอง ที่ น่าจะเป็นต้นเค้าของอักษรที่ใช้กันอยู่ในประเทศกัมพูชาปัจจุบันนี้ ส่วนจารึกอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งพบมาก ทางแถบภาคเหนือของประเทศไทยก็น่าจะเชื่อได้ว่า เป็นต้นแบบของตัวอักษรซึ่งได้กลายรูปมา เป็นแบบฉบับของอักษรไทยในปัจจุบันนี้ จารึกหลักสำคัญที่ควรถือเป็นหัวใจของการพิจารณา คือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๘ จากเลขศักราชอันปรากฏอยู่ใน ศิลาจารึกเหล่านั้น ทำให้พิจารณาได้ว่า ในระยะต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๘ นี้เอง ตัวอักษรแบบ ที่มีลักษณะของอินเดียสมัยปัลลวะได้ค่อย ๆ กลายหายไป แต่กลับค่อย ๆ มีลักษณะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นทุกที ซึ่งระยะนี้เองเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกทางรูปอักษรขึ้น แบบหนึ่งเป็นต้นเค้าของอักษรไทยทางใต้ คืออักษรไทยในปัจจุบันนี้ อีกแบบหนึ่งเป็นต้นเค้าของ อักษรไทยทางเหนือ คือ อักษรลาว อักษรลาวตัวธรรมหรือเขียนใหม่โบราณ และอักษรในลาน-นาทั้งหมด ส่วนแบบที่ใช้กันอยู่แต่เดิมนั้น ถือว่าเป็นอักษรครุ ซึ่งควรจะรักษาไว้อย่างเทิดทูนบูชา จึงได้นิยมใช้เขียนเฉพาะเรื่องทางศาสนาเท่านั้น ภาษาที่ใช้เขียนจึงเป็นภาษาของทางศาสนาด้วย เช่นกัน นั่นคือภาษาบาลี เหตุนี้เองกรรมงที่ต่อมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรี-อยุธยาจึงเรียกอักษรแบบนี้ (อักษรแบบขอม) ว่าอักษรบาลี • แต่ก็มีอยู่บ่อยครั้งที่มีการใช้ตัว อักษรแบบใหม่และเก่าควบคู่กันไป

๑ ลาลูแบร์, ซิมอน เดอ, ราชอาณาจักรสยาม แปลจาก Du royaume de Siam โดย สันต์ ท. โกมลบุตร, (พระนคร: ก้าวหน้า, ๒๕๑๐) .

